

До 25-річчя незалежності України

До 25-річчя незалежності України вийшла друком англійською мовою наукова монографія завідувача кафедри зовнішньої політики і дипломатії Дипломатичної академії України МЗС України професора Чекаленко Людмили Дмитрівни «Зовнішня політика України»¹.

Проф. Чекаленко Л.Д. визначає етапи становлення й розвитку зовнішньої політики нашої держави, основні напрями й завдання України в зовнішньополітичній площині, аналізує механізми захисту прав громадянина, суверенного існування країни, економічного зростання. На переконання авторки, наша держава, як і її політика, черпає різноманіття досвіду розвитку і становлення від Трипільської культури, розвивається через Скіфську добу, формує могутню державу Київську Русь. Саме тоді на українських землях було започатковано не тільки загальні уявлення про світ і людське існування, а й основи міжнародного буття, засади патріотизму, гуманізму, толерантності, договірних відносин, дипломатії.

Наступний етап, що охоплює період української Козацької держави, містить чимало елементів тогочасного державотворення, зовнішньополітичної діяльності, що успадкувало і примножило Військо Запорозьке. Очільник держави Богдан Хмельницький концептуально розв'язує низку зовнішньополітичних доволі складних завдань і як стратег, і як тактик. Закріплюється інститут дипломатичного корпусу, працюють тлумачі і писарі, зростають і вчаться дипломати.

Період 1917–1920 рр. відзначається боротьбою за незалежність Української держави, цивілізованим виходом у світ міжнародних відносин, застосуванням дипломатичних засобів і методів обстоювання українських інтересів. Гетьманом Павлом Скоропадським створюється навчальний заклад за

¹ CHEKALENKO L. D. Foreign Policy of Ukraine: monograph / Based on the scientific concept of Professor Lyudmyla D. Chekalenko / Scientific editor Rector of the Diplomatic Academy of Ukraine under the Ministry for Foreign Affairs of Ukraine V. G. Tsivatyi. – К.: «LAT&K», 2016. – 293 p., 8 p. pic.

європейським зразком – Дипломатична академія. Л.Д. Чекаленко розкриває бурхливі часи запеклої боротьби за незалежність України. У період радянського існування аналізуються тогочасні форми міжнародного буття Української держави у межах СРСР і в першу чергу право дипломатичного представництва і право участі в міжнародних організаціях.

Із здобуттям державного суверенітету – 24 серпня 1991 року – розкриваються зовнішньополітичні складові утвердження України як суб'єкта міжнародного права з державними цілями, власною зовнішньою політикою, міжнародними зобов'язаннями.

Перед Україною сьогодні, як доводить на сторінках монографії Л. Чекаленко, постала потреба обстоювання територіальної цілісності України, що є результатом багаторічних завоювань українського народу, здобуття країною гідного місця у світовому поділі праці, захисту прав українського громадянина, інформаційного забезпечення, суверенного існування тощо.

Кожен історичний період розвитку державності позначений специфічним становищем України чи її регіонів, які існували відносно самостійно або у складі інших держав. На жаль, Україна частіше була не суб'єктом зовнішньої політики у згадані періоди, а її об'єктом, коли доля українських земель залежала від інших, значно потужніших державних утворень.

В основу дослідження масиву політичного та історичного досвіду становлення й еволюції зовнішньої політики України автором покладено принципово важливу концепцію континуїтету формування зовнішньополітичної парадигми України впродовж значного історичного періоду існування Української державності.

Спирається авторка на широке коло різноманітних джерел. Це і документи про державотворення і зовнішню політику України, архівні матеріали, документи зовнішньополітичних відомств зарубіжних країн. Опрацьовано також історичні згадки, літописи, перекази, фольклор.

Серед наукових досліджень, що лягли в основу книги, особливо важливою складовою, на переконання Л. Чекаленко, є українська історіографія.

Це творчий доробок Михайла Грушевського, Володимира Антоновича, Ярослава Дзири, Дмитра Донцова, Дмитра Дорошенка, Олександри Єфименко, Івана Крип'якевича, Наталії Полонської-Василенко, Ореста Субтельного, Олександра Шульгіна, Дмитра Яворницького та багатьох інших вітчизняних дослідників.

Квінтесенцією монографії є висновки щодо задач зовнішньої політики України. Зовнішньополітичну реалізацію держави Україна, стверджує авторка, необхідно здійснювати, спираючись на триєдність інтересів людини, суспільства і держави, оскільки дотримання прав людини як аксіома і провідна цінність забезпечуватиме безпеку суспільству, державі і міждержавному спілкуванню. Водночас завершення глобальної ідеологічної боротьби між двома світовими устроями дозволило по-новому поглянути на домінуючі у світі духовні цінності, співвідношення між правами окремої людини і благополуччям суспільства, національними і глобальними ідеями. Одними з перших на порядку денному розвитку суспільства перебувають задачі морального ренесансу. Неперевершене значення мають результати формування національного стрижня – національної ідеї, що поєднує специфічні і загальнолюдські цінності. Саме ці процеси і відбуваються в сучасній Україні.

Відповіді на низку питань зовнішньої політики України читачі знайдуть в рецензованій монографії.

*Доктор географічних наук,
професор кафедри країнознавства
і міжнародних відносин*

Н. Н. Коцан